

ŠAJĀ NUMURĀ:

■ Jaunākā žurnāla "Latvijas Lopkopis" numurā . . . 2

■ Ziņojums par situāciju nozarēs

■ ALTUM aizdevumi zemes iegādei 3

■ Precizē atbalsta piešķiršanu mazajām saimniecībām 3

■ Jauna kārtība PVN piemērošanā graudaugiem 4

■ Plašas iespējas mācīties ar ES atbalstu 5

■ Drosmīgas sievietes Latvijas laukos 6

■ Lauku šarms mudina sākt uzņēmējdarbību 8

■ Zālēdāju projekta saimniecības 9

■ Kā augiem sadzīvot ar karstumu 10

■ Latvijas garša rodas Snēpelē 11

■ Lauksaimniekiem var noderēt arī ES atbalsts mežiem 12

■ Pirmās pozitīvās pazīmes piena tirgum 13

■ Itālija stingrāk marķēs piena produktus 13

■ Uzlabojumi cūkgaļas tirgū 13

■ Izmantoti 60% no ES palīdzības naudas 13

■ Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2016. gada augustā 14

Foto: Andris Skudra

AKTUALITĀTES

VASARĀJU RAŽA ŠOGAD SOLĀS BŪT VIDĒJA

Vasarāju raža šogad solās būt vidēja un pat zema, liecina Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra augkopju jūnijā veiktā oficiālā vasarāju ražas prognozēšana.

LLKC eksperti prognozē, ka šogad vasaras kviešu vidējā raža Latvijā varētu būt 3,9 t/ha, 2015. gadā no hektāra novāca vidēji

četrus tonnas. Arī vasaras miežu raža varētu būt mazāka – vidēji 3,3 t/ha (2015. gadā 3,5 t/ha), bet auzu – 2,6 t/ha, saglabājoties aizvadītā gada līmenī. LLKC eksperti norāda, – ar vasaras kviešiem šosezon apsēti 151,3 tūkstoši ha, kas ir mazāk nekā pērn, kad to bija 166 tūkstoši ha. Arī vasaras mieži sēti mazāk – 94,3 tūkstoši ha, 2015. gadā – 99 tūkstoši ha.

LLKC Augkopības nodaļas vadītājs, agronoms **Oskars Balodis**: "Reģionos maijā lietus bijis tikai dažviet. Izņēmums ir Kurzeme un Zemgale, kur lietavas bija, tādēļ vasarāji tur izskatās cerīgāk, turklāt tie sēti pāris nedēļu agrāk kā citviet, tādēļ spējusi izmantot pavasara augsnes mitrumu un atīstīties labāk."

► 2. lpp.

JAUNĀKAJĀ ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" NUMURĀ

Zurnāla "Latvijas Lopkopis" jūnija numurā lasītājiem piedāvājam interviu ar zemkopības ministru Jāni Dūklavu par situāciju lopkopībā. Ministrs norāda – tiem, kuri spēj saražot kvalitatīvu pienu, problēmu to pārdot nebūs, kas to nespēj, tam jādoma par pārorientēšanos uz cita veida ražošanu.

Jūnijā viesojāties Ērgļu novada bioloģiskajā saimniecībā "Vecceplis", kur saimnieko Ceplīšu ģimene. Saimniecība pašā Latvijas vidienē audzē vairāk nekā 800 aitas un 114 liellopus. Saimniece Amanda Ceplīte atzīst, ka aug pieprasījums pēc bioloģiskās jēra gaļas un vilnas, taču labāk nopelnīt var ar gaļas liellopiem.

LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja un žurnāla nozaru redaktore Silvija Dreijere piensaimniekiem dod padomus, kā metāna enerģiju pārvērst pienā. Viņa arī sniedz ieskatu jūnija sākumā Anglijā notiku-

šajā seminārā "Total Dairy", kurā ar jaunākajām atziņām telišu ēdināšanā un attīstībā dalījās vairāki starptautiski atzīti nozares eksperti. Savukārt LLKC ekonomikas konsultants Raivis Andersons dalās ar zīdītājgovju audzēšanas pašizmaksas aprēķiniem. Ekonomists secina, ka par 300 kg smagu tikko atšķirtu tīršķirnes gaļas liellopu pērn varēja iegūt par 20% lielāku samaksu nekā par nobarotu liellopu ar 400 kg dzīvmasu.

Žurnālā, kā ierasts, arī stāsts no zirgaudzēšanas saimniecības. Šoreiz pieredzējuši nozares žurnāliste Dace Millere raksta par "Tīraines staļļiem" un tāda paša nosaukuma sporta kluba vadītāju un zirgaudzētāju Annu Stafecku.

Savukārt mājražošanas pieredzē dalās Gulbenes novada Stradu pagasta "Pakalniešu" saimniece Ineta Dambrova, kuras teiktais par kvalitatīvu pienu sakrīt ar zemkopības ministra viedokli, – no sliktā piena labu un konkurēt-

spējīgu produktu saražot nevar.

Žurnālā arī ziņas no Latvijas un ārvalstīm, lauksaimnieku aptauja par elektrības izmaksām, informācija par piena un gaļas tirgus tendencēm, kā arī padomi saimnieka veselībai, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" var abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, kā arī iegādāties Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos. **■**

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

► 1. lpp.

Sausuma un augsto temperatūru dēļ vasarāji kopumā tomēr cerojuši sliktāk.

Vasaras rapsi reģionos apdraud krustziežu spīduļu invāzija. Ja sējumi tiks veiksmīgi nosmidzināti ar insekticīdiem, varēs cerēt uz prognozētajām 2 t/ha. Šogad vasaras rapsis iesēts 25,8 tūkstošos ha, kas ir vairāk nekā pērn.

Griķi šogad iesēti par 7 tūkstošiem hektāru lielākās platībās nekā pērn (10 tūkstoši ha). Pateicoties tam, ka griķus sēja pēc salnām, lietus nodrošināja tiem nepieciešamo mitrumu, tādēļ raža solās būt laba – vidēji 1,1 t/ha.

LLKC eksperti norāda, ka prognozēšanas dienās mitruma bija pietiekami, un augi sākuši izmantot tiem iepriekš doto minerālmēslojumu. Pēc tā, cik veiksmīgi augi būs atkopušies, varēs vērtēt arī tādus ražas rādītājus kā graudu raupjums un kvalitāte. **■**

Informāciju sagatavoja

Ilze Rūtenberga-Bērziņa,

LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

ZIŅOJUMS PAR SITUĀCIJU NOZARĒS

Zemkopības ministrija sagatavojusi informatīvo ziņojumu "Par situāciju piena, cūkgaļas un zivsaimniecības nozarē Latvijā saistībā ar nelabvēlīgiem tirgus apstākļiem", ko 21. jūnijā skatīja valdība un pieņēma zināšanai.

Ziņojums informē par situācijas attīstību pēc 2014. gada 7. augusta, kad spēkā stājās spēkā Krievijas lēmums par aizliegumu importēt noteiktus lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas produktus no Eiropas Savienības un citām valstīm.

Cūkgaļas (svaigas, atdzesētas, saldētas u.tml.) eksports no Latvijas uz Krieviju nenotiek jau kopš 2012. gada saistībā ar klasiskā cūku mēra uzliesmojumu Latvijā, un kopš 2014. gada vasaras cūkgaļas nozarei tirdzniecības papildu ierobežojumus rada Āfrikas cūku mēra izplatība un tā ierobežošanai īstenotie preventīvie pasākumi.

Lai gan vairākās nozarēs Latvijā ražotāji sastopas ar tirgus un finanšu problēmām, ko radījis importa embargo izraisīts ES iekšējā tirgus pārsāti-

nājums, vissmagāk importa embargo Latvijā ietekmē piena un piena produktu ražošanu.

Importa embargo skarto produktu eksports uz Krieviju no 2014. gada augusta līdz 2015. gada decembrim bija samazinājies par 74,6 milj. eiro (t. sk. pienam un piena produktiem 60,7 milj. eiro). Savukārt zivju konservu eksporta samazinājums un eksporta cenas zaudējums kopā veido 54,5 milj. eiro.

Situācija piena nozarē un iespējamie risinājumi ir vairākkārt pārrunāti ar nozares pārstāvjiem, aicinot sniegt priekšlikumus, un kopumā ministrija ir saņēmusi 66 dažādus ierosinājumus. No tiem, kā arī ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumus, seši priekšlikumi dotu tiešu un mērķētu ietekmi uz nozares stabilizēšanu un to kopējā ietekme uz budžetu veidotu 27,645 milj. eiro. Šajā krīzes situācijā ne tikai valstij, bet arī pašiem piena ražotājiem un pārstrādes uzņēmumiem ir jāpieliek visas pūles, lai, pārdomāti pieņemot lēmumus, stabilizētu situāciju piena ražošanā. **■**

ZM informācija

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKCLV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Foto: ALTUM arhivs

ALTUM AIZDEVUMI ZEMES IEGĀDEI

Sobrīd aktīvi rit lauksaimniecības darbu sezona, un šis varbūt ir arī īstais brīdis, lai izlemtu iegādāties papildu lauksaimniecības zemes platības un paplašinātu sava lauksaimniecības uzņēmuma darbības apjomus. Šim mērķim Attīstības finanšu institūcija ALTUM piedāvā īpašu finansējumu valsts atbalsta programmas aizdevuma veidā.

Valsts atbalsta programma lauksaimniecības zemes iegādei nodrošina iespējas iegādāties zemi tiem lauksaimniekiem lauksaimniecības produkcijas ražošanai, kuriem nav brīvu resursu un kuriem nav pieejams komercbankas finansējums.

Programmā šogad ieviests jaunums, ka lauksaimniecības produkcijas ražotāji finansējumu zemes iegādei ALTUM var aizņemt uz termiņu līdz 30 gadiem līdzšinējo 20 gadu vietā.

ALTUM valdes priekšsēdētājs **Reinis Bērziņš** uzsver: “Aizdevumu termiņa pagarināšana līdz 30 gadiem lauksaimniekiem ir vitāli svarīga, jo

sabalansē aizņēmuma atmaksas termiņu ar laiku, kurā ražošanas vajadzībām izmantotā zeme var sevi atpelnīt. Mēs turpināsim sekot situācijai zemes tirgū, lai nodrošinātu, ka programma arī turpmāk sniedz noderīgu un mērķtiecīgu atbalstu lauksaimniecības produktu ražotāju aktuālajām vajadzībām.”

Lauksaimniecības zemes iegādes aizdevuma nosacījumi:

- maksimālā viena vai vairāku zemes iegādes aizdevumu kopējā summa – līdz 430 000 eiro;
- aizdevuma atmaksas termiņš – līdz 30 gadiem;
- aizdevuma summa nevar pārsniegt 300% no iegādājamās zemes platības tirgus vērtības;
- ja zemes iegādes aizdevuma summa pārsniedz 100% no iegādājamās zemes tirgus vērtības, nepieciešams papildu nodrošinājums;
- procentu likme ir 2,5% gadā plus Valsts kases noteiktā resursu cena;
- aizdevumi tiek piešķirti līdz 2020. gada 31. decembrim.

Valsts atbalsta programmā lauk-

saimniecības zemes iegādei ALTUM aizdevumus piešķir kopš 2012. gada, un šajā laikā lauksaimnieki ar programmas aizdevumu palīdzību iegādājušies vairāk nekā 20 tūkstošus hektāru lauksaimniecības zemes.

Lauksaimnieku vajadzībām ALTUM piedāvā arī citas valsts atbalsta programmas. Nelielu projektu īstenošanai var noderēt mikrokredītu programma, kas piedāvā aizdevumus līdz 14 300 eiro investīcijām un līdz 7200 eiro apgrozāmajiem līdzekļiem. Lielākiem projektiem pieejama MVU izaugsmes aizdevumu programma, kas piedāvā aizdevumus investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem kopējā apmērā līdz 3,135 miljoniem eiro. ALTUM lauksaimniekiem piedāvā arī kredītu garantijas, ja esošais nodrošinājums nav pietiekams bankas finansējuma saņemšanai.

ALTUM ir arī Latvijas zemes fonda pārvaldnieks, kas veic darījumus ar lauksaimniecības zemi ar mērķi atgriezt to lauksaimnieciskajā ražošanā.

Attīstības finanšu institūcija ALTUM

PRECIZĒ ATBALSTA PIEŠKIRŠANU MAZAJĀM SAIMNIECĪBĀM

Valdība 14. jūnijā atbalstīja Zemkopības ministrijas sagatavotos grozījumus noteikumos, kas nosaka atbalsta piešķiršanas kārtību uzņēmējdarbības uzsākšanai, attīstot mazās lauksaimniecības.

Izmaiņas noteikumos sagatavotas, lai precizētu un vienkāršotu atbalsta piešķiršanas kārtību. Izmaiņas atbalsta piešķiršanas kārtībā nosaka, ka turpmāk papildu punkti tiek piešķirti atbalsta pretendentiem, kuru saimniecības pamatdarbības nozare ir augļkopība, lopkopība vai dārzenkopība. Pamatdarbības nozare ir tā, no kuras gūtie

ieņēmumi ir vismaz 50 procenti no atbalsta pretendenta kopējā apgrozījuma kalendārā gadā. Savukārt ieņēmumi no lauksaimniecības produktu ražošanas ietver arī ieņēmumus no pašražoto lauksaimniecības produktu pārstrādes.

Atbalsta piešķiršanas kārtībā noteikts, ka turpmāk atbalstu varēs saņemt arī tie, kas var pierādīt piecu gadu darba pieredzi lauksaimniecībā.

Tā kā saimniecības, kas nodarbojas ar gaļas liellopu audzēšanu, aitikopību vai ilggadīgo stādījumu ierīkošanu, stabilus ienākumus var gūt tikai savas darbības 3. vai 4. gadā, izmaiņas atbalsta piešķiršanas kārtībā paredz, ka šiem

darījumdarbības plāniem īstenošanas termiņš ir četri gadi.

Atbalsta piešķiršanas kārtībā noteikts, ka konsultāciju pakalpojuma izmaksas, ietverot projekta iesnieguma izstrādes vai saskaņošanas izmaksas, nepārsniedz septiņus procentus no kopējā atbalsta apmēra. Savukārt projekta iesnieguma izstrādes vai saskaņošanas izmaksas nepārsniedz 3% no kopējā atbalsta apmēra.

Izmaiņas kārtībā stāties spēkā pēc to publicēšanas oficiālā izdevuma “Latvijas Vēstnesis” interneta vietnē www.vestnesis.lv.

ZM informācija

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

JAUNA KĀRTĪBA PVN PIEMĒROŠANĀ GRAUDAUGIEM

Atsevišķām preču un pakalpojumu grupām “PVN likumā” tiek paredzēta īpaša PVN piemērošanas kārtība – nodokļa apgrieztā maksāšana jeb reverss.

Jau ilgstoši PVN reverss piemērojams kokmateriālu darījumos. Tāpat nodokļa apgrieztā maksāšanu piemēro būvniecības pakalpojumiem, mobilo telefonu, planšetdatoru un metāllūžņu piegādēm.

No 1. jūlija nodokļa apgrieztā maksāšana attieksies arī uz daļu no lauksaimniecības produkcijas – graudaugiem un tehniskajām kultūrām. To paredz 22. jūnijā “Latvijas Vēstnesī” publicētie grozījumi “PVN likumā”.

“PVN likums” ir papildināts ar 143.² pantu, kas nosaka, ka darījumos, kur preču piegādātājs un preču saņēmējs ir PVN maksātāji, šādām precēm piemēro nodokļa apgrieztā maksāšanu:

- 1) kvieši;
- 2) rudzi;
- 3) mieži;
- 4) auzas;
- 5) kukurūza;
- 6) griķi;
- 7) tritikāle;
- 8) sojas pupas, arī šķeltas;
- 9) linsēklas, arī šķeltas;
- 10) rapšu vai ripšu sēklas, arī šķeltas.

Nodokļa apgrieztā maksāšana attiecas arī uz likumā minēto graudaugu un tehnisko kultūru maisījumu piegādēm.

Ko nozīmē nodokļa apgrieztā maksāšana? Preču piegādātājs nodokļa rēķinu izraksta bez pievienotās vērtības nodokļa, bet preču saņēmējs aprēķina un PVN deklarācijā norāda gan aprēķināto PVN, gan arī priekšnodokli par šo preču iegādes darījumu. Protams, jāņem vērā vispārējā priekšnodokļa atskaitīšanas norma, – tiesības uz priekšnodokli ir tikai tad, ja iegādātās preces tiek izmantotas ar PVN apliekamo darījumu veikšanai!

Izrakstot rēķinu par piegādātajiem graudaugiem un tehniskajām kultū-

rām, no 1. jūlija PVN maksātājs rēķinā norāda atsauci “Nodokļa apgrieztā maksāšana”.

Attiecībā uz tiem graudaugiem un tehniskajām kultūrām, kam tiek piemērota nodokļa apgrieztā maksāšana, darījumos starp PVN maksātājiem pieļaujama tikai bezskaidras naudas norēķinu kārtība.

Kā reversa darījumus pareizi uzrādīt PVN deklarācijā?

Preču piegādātājs PVN deklarācijas 41.¹ rindā norādis attiecīgajā taksācijas periodā atbilstoši “PVN likuma” 143.² pantam piegādāto preču vērtību un PVN deklarācijas pielikuma PVN 1 pārskata III daļā atsevišķi norādīs

katru nodokļa rēķinu par šo preču piegādēm.

Preču saņēmējs par graudaugiem vai tehniskajām kultūrām aprēķināto PVN norādis PVN deklarācijas 52. un 62. rindā. Deklarācijas pielikuma PVN 1 pārskata I daļā preču saņēmējs atsevišķi norādis katru nodokļa rēķinu, ar kuru preces saņemtas, un darījuma veida norādīšanai izmantos kodu “R5”.

Ja PVN maksātājam izveidojas PVN pārmaksa un tas ir veicis darījumus, kuriem tiek piemērota nodokļa apgrieztā maksāšana, tad taksācijas gada laikā PVN pārmaksa tiek atmaksāta tad, ja tās summa sasniegusi 1500 eiro. Ja pārmaksas summa ir mazāka, tad pārmaksa tiek atmaksāta taksācijas gada beigās.

Ja graudaugu vai tehnisko kultūru piegādes veic PVN nemaksātājs, līdzšinējā kārtība nemainās – produkcija tiek piegādāta, attaisnojuma dokumentā nenorādot PVN; tāpat “PVN likumā” noteiktajos gadījumos PVN nemaksātājam joprojām ir tiesības saņemt PVN 14% kompensāciju. Ja PVN maksātājs piegādā graudaugus vai tehniskās kultūras PVN nemaksātājam, arī saglabājas parastā PVN piemērošanas kārtība, – pārdevējs nodokļa rēķinu izraksta ar PVN 21% un PVN deklarācijā norāda kā parastu apliekamo darījumu. ■

Linda Puriņa, LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja

“LAUKU LAPU” IESPĒJAMS ARĪ ABONĒT

Ja vēlaties “Lauku Lapu” saņemt mājās vai birojā, izdevumu iespējams abonēt tikai par piegādes cenu gan pasta nodaļās, gan “Latvijas Pasta” interneta mājaslapā: <https://abone.pasts.lv/lv/katalogs/>. Abonēšanas indekss – 1163.

TĀLĀKIZGLĪTĪBA

PLAŠAS IESPĒJAS MĀCĪTIES AR ES ATBALSTU

Sākot ar šī gada augustu, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (LLKC) sadarbībā ar Latvijas Lauksaimniecības universitāti (LLU) uzsāks vērienīga mācību projekta īstenošanu Lauku attīstības programmas (LAP) investīciju pasākumu 2014.–2020. gadam ietvaros, kas turpināsies līdz 2018. gada beigām.

Projekta laikā tiks piedāvātas mācības četros mācību blokos – lauksaimniecība, pārtikas produktu (izņemot zivsaimniecības produktus) ražošana, mežsaimniecība un kooperācija.

Lauksaimniecības blokā būs iespējams apmeklēt 36 tēmu mācību kursus par lauksaimniekiem aktuālām tēmām – savstarpējās atbilstības prasības, lauksaimniecības produktu integrētā audzēšana, agrovide, bioloģiskā lauksaimniecība un lauksaimniecības uzņēmumu efektivitātes palielināšana. Pārtikas produktu ražošanas blokā tiks piedāvātas mācības 16 tēmu kursos – higiēnas prasību nodrošināšana uzņēmumā, pārtikas uzņēmumu paškontroles sistēmas ieviešana (HACCP), pievienotās vērtības radīšana produkcijai, kā arī progresīvu prakses un zinātnes atziņu pielietojamība pārtikas produktu ražošanā. Par mežsaimniecības jautājumiem izglītoties varēs 21 tēmas mācību kursos par mežaudžu ražības un CO₂ apjoma piesaistes palielināšanu, meža sertifikāciju, meža bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, savvaļas dzīvnieku slimībām, kā arī mežsaimniecības uzņēmuma efektivitātes palielināšanu. Kooperācijas blokā būs iespējams apgūt 3 tēmu mācību kursus par kooperatīvu izveides un kopdarbības pamatprincipiem, kā arī darbības dažādošanu un konkurētspējas palielināšanu.

Liela daļa mācību būs ar 100% atbalsta intensitāti, t. i., dalībniekiem par mācībām nebūs jāmaksā. Šīs mācības būs par savstarpējās atbilstības prasībām, lauksaimniecības produktu integrēto audzēšanu, pastāvīgo plāvu un ganību saglabāšanas nosacījumiem, agrovidi un bioloģisko lauksaimniecību, mežaudžu ražības un CO₂ apjoma piesaistes palielināšanu, meža sertifikāciju, meža bioloģiskās daudzveidī-

UZZIŅAI

Lauku attīstības programmas investīciju pasākuma 2014.–2020. gadam “Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi” apakšpasākuma “Profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumi” mērķis ir nodrošināt profesionālās izglītības un prasmju apguves pasākumus, kas veidoti izpratni par lauksaimniecības, mežsaimniecības vai pārtikas (izņemot zivsaimniecības produktus) ražošanas, konkurētspējas uzlabošanas, kā arī zemes un meža apsaimniekošanas, vides un klimata, ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu veicinošu metožu izmantošanas, atjaunojamo energoresursu, zinātnes atziņu un jaunas prakses pielietojamības un citiem jautājumiem.

bas aizsardzību un savvaļas dzīvnieku slimībām, kā arī kooperatīvu izveidi un kopdarbības pamatprincipiem.

Atbalsta intensitāte 50% jeb puse no mācību maksas tiks piemērota pārējām mācībām par specifiskajiem lauksaimniecības, pārtikas (izņemot zivsaimniecības produktus) ražošanas un mežsaimniecības tematiem saistībā ar uzņēmumu efektivitātes palielināšanu.

Atsevišķos gadījumos atbalsta intensitāti iespējams palielināt no 50 līdz 90%, ja Gala labuma guvējs spēj pierādīt, ka ir mazā saimniecība, un mežsaimniecisko pakalpojumu uzņēmums, kam pēdējā noslēgtā gada apgrozījums nepārsniedz 15 000 eiro, vai arī meža zemes īpašnieks un tiesiskais valdītājs ar meža zemes platību līdz 50 ha.

Šī LAP pasākuma izpratnē kā Gala labuma guvējs tiek saprasts:

lauksaimniecības un pārtikas ražošanas nozarē – juridiskas un fiziskas personas, kas iesaistītas lauksaimniecības un pārtikas ražošanas (Līguma par Eiropas Savienības darbību I pielikumā **minēto** pārtikas produktu (izņemot zivsaimniecības produktus) ražošanas) nozarē, lauksaimniecības zemes īpašnieki un tiesiskie valdītāji;

pārtikas ražošanas nozarē – juridiskas personas un fiziskas personas,

kas veic saimniecisko darbību un ir iesaistītas Līguma par Eiropas Savienības darbību I pielikumā **neminēto** pārtikas produktu (izņemot zivsaimniecības produktus) ražošanā;

mežsaimniecības nozarē – juridiskas un fiziskas personas, kas iesaistītas mežsaimniecības nozarē, meža zemes īpašnieki un tiesiskie valdītāji.

Jāņem vērā, ka, ja Gala labuma guvējs ir juridiska persona, tam jābūt reģistrētam Lauku atbalsta dienesta (LAD) klientu reģistrā. Savukārt mācību dalībnieks ir fiziska persona, kas pārstāv Gala labuma guvēju un piedalās mācībās.

Paredzēts, ka atkarībā no kursa tēmas mācību ilgums būs no 2 līdz pat 20 dienām garš, un dalībniekiem jāņem vērā, ka būs jāapmeklē vismaz 75% no paredzētā kursa apjoma, lai iegūtu apliecinājumu par mācību apmeklējumu.

Tiem lauksaimniekiem, kas iesaistījušies LAP 2014.–2020. gadam pasākuma “Agrovide un klimats” aktivitātē “Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos” (BDUZ) un, ja ir uzņemtas saistības par Eiropas Savienības nozīmes ilggadīgo zālāju biotopiem (kas ir 1. līdz 4. zālāju ražības klase), ne vēlāk kā saistību perioda otrajā gadā jāiegūst pamatiemaņas zālāju biotopu vai sugu dzīvotņu apsaimniekošanā, apmeklējot mācību kursus un iegūstot atbilstošu dokumentu. Īpaši svarīgi tas ir tiem, kuriem 2016. gads ir jau otrais saistību gads BDUZ aktivitātē. Šiem lauksaimniekiem mācības šogad jāapmeklē obligāti, lai varētu saņemt atbalsta maksājumus. Projekta ietvaros ar 100% atbalsta intensitāti šādas, divu dienu mācības tiks piedāvātas, sākot ar šī gada augustu līdz pat oktobrim. Viena diena paredzēta teorētiskām nodarbībām, otrajā dienā plānotas praktiskās nodarbības uz lauka. Uz mācībām jāpiesakās LLKC reģionālajos birojos.

Sekojet līdzī aktuālākajai informācijai par mācību kursu piedāvājumu LLKC mājaslapā www.llkc.lv, LLKC reģionālajos birojos, kā arī reģionālajos medijos. **■**

Jolanta Sūna-Strautiņa, LLKC Tālākizglītības nodaļas izglītības projektu vadītāja

UZŅĒMĒJDARBĪBA**DROSMĪGAS SIEVIETES LATVIJAS LAUKOS**

Tieši laukos ir ļoti svarīgi attīstīt nelauksaimnieciskos uzņēmējdarbības veidus, veicinot alternatīvus ienākuma avotus un kopējā ienākuma līmeņa paaugstināšanos, kā tas noticis saimniecībās, par kurām stāstīsim – “Celmi”, “Krišjāni” un “Kāpostnīca”.

**Latvijā 2009. gadā
Pārtikas un veterinārajā
dienestā bija reģistrējušies
559 mājražotāji,
šobrīd to ir 1358**

Saimnieciskās darbības dažādošanas variantu izvēli lauku teritorijās ietekmē dažādi ekonomiskie un sociālie faktori, tomēr arvien palielinās sociālo faktoru ietekmes nozīmīgums saimnieciskās darbības dažādošanas attīstībā.

Būtiskākie saimniecisko darbību ierobežojošie ekonomiskie faktori ir saimniecības atrašanās vieta, tirgus iespējas, finansiālais nodrošinājums, infrastruktūra un svarīgākie sociālie faktori: izglītība, zināšanas, motivācija. Saimnieciskās darbības iespējas Latvijas reģionos būtiski atšķiras. Atšķirības novērojamas teritoriju nevienmērīgā ekonomiskā attīstībā un saimnieciskā darbībā, nodarbinātības un bezdarba līmenī, iedzīvotāju ienākumu līmenī, sociālās un kultūras dzīves nosacījumos. Lielākā resursu koncentrācija un saimnieciskās darbības dažādošanas iespējas ir Pierīgas reģionā, mazāk – Latgales reģionā. Zemgalē vērojams, ka pieaug saimniecību skaits ar papildu ienākumiem. Nozīmīgākie papildu ieņēmumu gūšanas veidi Latvijā ir mežsaimniecība, līgumdarbi, izmantojot saimniecības tehniku, un lauku tūrisms.

Vairāk paļaujas uz sevi un ģimeni

Savulaik pētījumos par sieviešu uzņēmējdarbību Latvijā ir secināts, ka sievietēm uzņēmējām ir raksturīga paļaušanās uz sevi un savu ģimeni, mazāk – uz valsti un pašvaldību. Sievietes līdz 30 gadiem retāk iesaistās biznesā, jo vēlas izglīties un veltīt laiku ģimenei, bērniem. Sievietes vecumā pāri 50 gadiem ieņem vadītāju amatus bie-

Foto: Raimonda Ribikauska

Inga Celma

žāk, jo šajā vecumā ir gan dzīves pieredze, gan zināšanas, gan būtisks faktors – bērni ir pieauguši, tādēļ sievietes var vairāk laika un enerģijas veltīt darbam. Sievietes vairāk darbojas nozarēs, kurām nav lielākie peļņas potenciāli, piemēram, pakalpojumi, tirdzniecība, grāmatvedība, konsultācijas.

Nereti sieviešu izvēli uzsākt savu uzņēmējdarbību diktē sociāli ekonomiskā situācija Latvijas laukos – darba vietu trūkums, zemi ienākumi, sociālās problēmas u. tml. Lauku sieviešu uzņēmējdarbības uzsākšanas motivācija bieži saistīta ar rūpēm par ģimeni un bērniem, nepieciešamību sagādāt līdzekļus bērnu audzināšanai un izglītošanai.

Mazajām lauku saimniecībām, lai izdzīvotu, ir nepieciešams dažādot saimniecisko darbību, pilnīgāk un efektīvāk izmantot esošos ražošanas resursus.

Pirmā “piena krīze” 1998. gadā veicināja mājražošanas attīstību piena pārstrādē. Izveidojās daudzi jauni mājražošanas uzņēmumi, kuri pārstrādāja pienu bez pārpalikuma, – tika ražoti un tiešajā tirdzniecībā realizēti visa veida piena produkti. Man zināmās saimniecības, kas mājražošanu uzsāka tajā laikā, darbojas joprojām un ir attīstījušās jau kā ģimenes uzņēmumi, jo bērni ir izauguši un iesaistījušies ģimenes biznesā. Laukos tas ir

raksturīgi, ka bērni turpina vecāku vai vecvecāku iesākto darbu. Tas viņiem ir drošs pamats un resursi ienākumu gūšanai nu jau savas ģimenes uzturēšanai. Nereti tieši jaunieši pamudina vecākus apgūt ES fondu līdzekļus, uzlabot ražošanas tehnoloģijas, palīdz mārketinga lietās, meklē risinājumus paplašināt saimniecības ienākumu gūšanas veidus, kaut vai, iesaistoties tūrismā, sniedzot pakalpojumus.

Zemnieku saimniecība “Celmi”

Kā labu piemēru šajā sakarā varu minēt z/s “Celmi”, kas ar piena lopkopību un piena pārstrādi nodarbojas kopš 1992. gada. Saimniecības vadītājai Ingai Celmai, pārņemot saimniecību, nebija ne lopkopējas zināšanu, ne arī saistības ar piena pārstrādi. Viņa bija pilsētas meitene ar juristes izglītību. Ik dienas tiek slauktas 60 govīs, un piens pārstrādāts vairāku šķirņu svaigajos sieros, jogurtā, sviestā, biezpienā, krējumā un citos piena produktos. Sadarbībā ar LLKC Bauskas konsultāciju biroju ir realizēts ES projekts – uzcelta siera ražotne. Saimniecībā palīdz abi bērni un znots, kā arī darbs tiek nodrošināts vairākiem vietējiem iedzīvotājiem. Pēc mātes piemēra, meita, dēls un znots ir izveidojuši arī katrs savas saimniecības.

► 7. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

◀ 6. lpp.

Zemnieku saimniecība "Krišjāni"

Tāpat 1998. gadā piena pārstrādi bija spiesta uzsākt vēl viena liela piena lopkopības un graudu saimniecība – z/s "Krišjāni", kurā tiek turēts ap 200 slaucamajām govīm. Saimnieka sieva Iluta Straģe, pēc izglītības ikonu gleznotāja, uzsāka siera ražošanu, prasmes apgūstot pie kaimiņu tantītes un vēlāk arī dažādos kursus, vēl šobrīd tiek ražots ap 20 veidu sieri, jogurts un saldējums. Ir realizēti ES projekti, lai modernizētu saimniecības tehniku un aprīkotu siera ražotni, izbraukumos realizētu pašu gatavoto saldējumu. Saimniecībā tiek turēti arī fazāni, ir pieprasītas to olas. Pagājušajā gadā saimniecība tika atvērta arī tūristiem. Šogad Iluta reģistrēja savu uzņēmējdarbību, attīstot jaunu novirzienu – slaucamo aitu turēšanu un aitu piena produktu ražošanu. Iluta regulāri papildina savas zināšanas LLKC rīkotajās mācībās un semināros. Tikko ir beigusi mācības Valsts Lauku tīkla aktivitātē „Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai”.

Piemājas saimniecība "Kāpostnīca"

Arī mazā 2,5 ha saimniecībā var nodrošināt iztiku sev un ģimenei, kā arī dot darbu vairākiem strādniekiem. Piemājas saimniecība "Kāpostnīca" specializējusies kāpostu skābēšanā. Saimniecības vadītāja Iveta Ļekūne pēc izglītības ir lauksaimniecības ekonomiste. Ideja par kāpostu skābēšanu bija izlolota jau 1999. gadā, izstrādājot biznesa plānu LLKC Bauskas nodaļas rīkotajosursos "Sieviete uzņēmējdarbībā", un 2006. gadā uzņēmums tika reģistrēts PVD. Šeit var iegādāties ne tikai tradicionālos skābētos kāpostus ar ķimenēm, bet arī ar ananasiem, sarkanajām bietēm, papriku, persikiem un šampanieti, kā arī sautētus. Saimniecība ir realizējusi ES projektu kāpostu skābētavas rekonstrukcijai. Šobrīd tiek domāts par finansējuma piesaisti kāpostu glabātavai. Papildus saimniecība attīsta arī citas nozares – uzņem un konsultē interesentu grupas, izstrādā apzaļumošanas plānus un veic stādījumu ierīkošanu, iznomā telpas semināriem, ir kā apskates saimniecība tūristiem. Savukārt Ivetas vīram un meitai ir savas

Iluta Straģe

Foto: Raimonda Ribikauska

Iveta Ļekūne

Foto: Raimonda Ribikauska

saimniecības, kas saistītas ar stādu, graudu un dārzeņu audzēšanu. Projektu izstrādē arī šīm saimniecībām ir laba sadarbība ar LLKC Bauskas konsultāciju biroju.

Ivetas Ļekūnes atzinumi:

- Arī laukos var atrast visādus variantus dzīvošanai, priekam un ideju piepildījumam.
- Ne jau hektāru simti, bet izdoma un radošs gars nosaka veiksmīgu darbību laukos pat mazā saimniecībā.
- Katrs solis rosina nākamo. Viss reizē nav paveicams, bet uzsāktais vienmēr ir atbalsta punkts, uz kura atsperties un domāt uz priekšu.
- Cilvēki kļūst arvien slinkāki un arvien vairāk tiecas pēc gatava pro-

dukta un pakalpojuma. Tas ir biznesa dzinulis.

Gribu minēt, ka visas minētās uzņēmējas ir arī sabiedriski aktīvas. Darbojas Bauskas lauku sieviešu klubā "Apvārsnis", ir iesaistījušās manis izveidotajā tūrisma maršrutā "Baudi Bauskā". Uz viņām varu paļauties, kad jārīcina jautājumi par mājražošanas likumdošanu vai mazo uzņēmējdarbību laukos. Saimnieces labprāt dalās pieredzē, nekad nav atteikušas saimniecībās uzņemt LLKC organizētās pieredzes apmaiņas grupas vai mācību dalībniekus. Paldies Ingai, Ivetai un Ilutai par sadarbību!

Raimonda Ribikauska, LLKC Dobeles nodaļas uzņēmējdarbības konsultante

UZŅĒMĒJDARBĪBA

LAUKU ŠARMS MUDINA SĀKT UZŅĒMĒJDARBĪBU

Kārsavas novads ir zīmīgs ar drosmīgiem un uzņēmīgiem jauniešiem, kuri par uzņēmējdarbības norises vietu labprāt izvēlas savu dzimto pusi. Viena no viņiem ir konkursa “Laukiem būt!” 2015. gada pirmās kārtas uzvarētāja nominācijā “Ideja lauksaimniecībā” Agrita Jezupova ar biznesa ideju par kazeņu audzēšanu.

Agrita teic, ka jau pēc vidusskolas absolvēšanas ir saprasts, ka viņa noteikti nevēlas doties studēt uz galvaspilsētu, bet daudz labprātāk paliktu laukos. Protams, māca lielas šaubas par iespējām atrast darbu pēc studiju beigām, taču šobrīd Agrita apgalvo, ka savu izvēli nenožēlo. Viņa 2014. gadā ir absolvējusi Malnavas koledžu un ieguvusi profesionāla grāmatveža kvalifikāciju, 2015. gadā iegūts diploms Rēzeknes Augstskolā studiju programmā „Lietišķā komunikācija un tulkošana”. Iegūstot labas svešvalodu zināšanas, ir atrasta iespēja darboties tulkošanas jomā, taču paralēli ir briedusi vēlme kaut ko darīt lauksaimniecības nozarē savās dzimtajās mājās hobijs līmenī un vienkārši pašpatēriņam. Radās interese par augkopības nozari, taču nebija skaidrs, ko tieši vēlētos audzēt.

Pagājušā gada vasarā Agritai radās iespēja apmeklēt LLKC rīkotās apmācības par uzņēmējdarbības uzsākšanu lauku reģionā un piedalīties LLKC rīkotajā konkursā “Laukiem būt!”, kas arī bija lieliska motivācija saprast, ko tieši vēlētos darīt, rūpīgi pārdomāt savu ideju, izvērtēt risku, papētīt konkurenci tuvākajā apkaimē un sākt kaut ko jaunu. Mācību ietvaros tika gūtas zināšanas par uzņēmējdarbību, grāmatvedību un mārketingu. Mācību noslēgumā saņemtais sertifikāts deva iespēju piedalīties konkursā “Laukiem būt!”, un veiksmīgi uzrakstot un aizstāvēt biznesa plānu par kazeņu audzēšanu, saņemt finansējumu savas idejas realizācijai. Diemžēl jaunā uzņēmēja netika līdz konkursa otrajai kārtai, taču arī pirmajā kārtā saņemtais finansējums un līdz tam ieguldītais darbs motivēja neatteikties no savas idejas.

“Nolēmu pievērsties tieši šo ogu audzēšanai vairāku iemeslu dēļ: kazenes ir ogas ar ļoti vērtīgu ķīmisko sastāvu, tā ir reti audzēta kultūra Latvijā, līdz ar to

Agrita Jezupova

konkurence tirgū ir maza,” teic Agrita.

Doma par darbošanos lauksaimniecībā aizrāva, tāpēc 2015. gada rudenī Agrita uzsāka studijas Malnavas koledžas piedāvātajā studiju programmā “Uzņēmējdarbība lauksaimniecībā”.

Tā kā internetā un grāmatās ir samērā maz informācijas par kazeņu

Veiksmīgas darbības gadījumā tiks apsvērta arī doma par paplašināšanos

audzēšanu, Agrita pirms savas ieceres īstenošanas devās uz stādaudzētavu Sakstagalā, kur uzņēmuma īpašniece dalījās savā pieredzē un zināšanās par kazeņu audzēšanu. Uzņēmējdarbība tiek veikta Kārsavas novada Malnavas pagastā piemājas saimniecībā “Ličupes”. Agrita stāsta: “Lauka ierīkošanas darbi tika uzsākti jau aizvadītajā rudenī: iespēju robežās atradām vispiemērotāko lauku – noteicām augsnes granulometrisku sastāvu un pH līmeni, atzīmējām un ierīkojām vagas (5 vagas x 60 m), kā arī iestrādājām satrūdējušus kūtsmēslus. Aprīlī devāmies uz stādu tirgu Viļānos un iegādājāmies ogulāju stādus, ko piedāvāja z/s “Pūres DIS”. Kopā tika iestā-

dīti 320 kazeņu stādi (300 stādi – šķirne ‘Agavam’, 20 stādi – šķirne ‘Orkāns’) un 150 aveņu stādi (75 stādi – šķirne ‘Polana’, 75 stādi – šķirne ‘Gusar’). Tā kā ir pieejams dziļurbums, tika iegādāta arī 50 m gara šļutene, tādējādi atvieglojot stādu laistīšanu. Nu jau redzams, ka lielākā daļa stādu ir izeaugusi. Noteikti neceram un rēķināmies, ka izeaugs visi stādi, taču turpmākajos gados kazenes veidos sakņu atvases, ko varēs izeudzēt brīvajās vietās. Nākamgad veidosim balstu sistēmu, jo augi būs sasnieguši ievērojamu augstumu. Ceram uz nelielu ogu ražu jau nākamajā gadā.”

Protams, turpmākajos gados būs jāpieliek lielas pūles, lai atrastu pircējus izeudzētajai ražai, jo pašpatēriņam šādi apjomi ir par lielu. Apmeklējot neskaitāmus mājražotāju tirdziņus, Agrita ir secinājusi, ka vietējie ražotāji ir izdomas bagāti – no ogām un augļiem tiek ražotas dažnedažādas lietas, sākot no ēdamiem kārumiem līdz pat kosmētikas līdzekļiem. Arī šādas pārstrādes iespējas Agrita apsver ieviest savā uzņēmējdarbībā nākotnē, ja ražu neizdosies realizēt svaigā veidā. Veiksmīgas darbības gadījumā tiks apsvērta arī doma par paplašināšanos.

“Vēlos īpaši pateikties LLKC Ludzas biroja kolektīvam un savai ģimenei par atbalstu, jo bez tā mana ideja noteikti nebūtu tapusi par realitāti,” saka Agrita. ■

Beāte Narnicka, LLKC Ludzas nodaļas
uzņēmējdarbības konsultante

Foto: no Agritas Jezupovas personīgā arhīva

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

LOPKOPĪBA

ZĀLĒDĀJU PROJEKTA SAIMNIECĪBAS

LLKC Lopkopības kompetenču centrs un Lopkopības nodaļa turpina veiksmīgi uzsākt izmēģinājumu programmu. Iepazīstinām ar saimniecībām, kas līdz šim darbojušās šajā jomā, un to īpašnieku viedokli par sadarbību Zālēdāju projekta ietvaros.

Aitkopības saimniecība "SF 17"

Specializācija: Sufolkas, Dorperas šķirnes aitų audzēšana.

Izmēģinājuma tēma: „Gaļas tipa aitų šķirņu izmantošanas iespējas kvalitatīvu jēru izaudzēšanā”.

Atrodas: Amatas novada Amatas pagastā.

Lopu skaits: kopā 400 dzīvnieku, tai skaitā 160 aitų mātes: 30 Dorperas, 60 Sufolkas šķirnes.

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme: 97 ha.

Sējumu struktūra: 15 ha – sētie zālāji rupjās lopbarības sagatavošanai, 15 ha – lucerna, pārējais – dabīgās pļavas.

Īpašnieks Joahims Šultheiss: „Strādājot ar aitām, ko jaunu es iemācos ik gadu. Esmu bijis vairāk nekā 20

Foto: Dainis Arbidāns

Aitkopības saimniecības "SF 17" īpašnieks Joahims Šultheiss ar kundzi Birutu un uzticamo aitų ganu Houpu

dažādās apmācībās Vācijā, Austrijā un Holandē. Tādēļ šajā projektā lielākais ieguvums būs dati par Romanovas un Dorperas šķirņu krustojumu jēru nobarošanas rezultātiem, kuru pilnu analīzi saņemšu oktobrī. Pagaidām varu teikt, ka saimniecība attīstās labi. Nedēļā 7 līdz 10 jērus dodam uz "Stockmann" un Jānim Saukam (SIA "Ādažu desu darbnīca"), kurš tālāk restorāniem realizē karbonādes, bet pārējo aitas gaļu pārstrādā pats. Izau-

dzēto eksportējam arī uz Baltkrieviju, Somiju, Igauniju un Lietuvu. Lielākā problēma ir tā, ka jēra gaļas joprojām ir par maz, tādēļ plānojam no Vācijas tuvākajā laikā ievest vēl 25 aitų mātes. Mans sapnis būtu izveidot tādu kā atbalsta punktu, kurā aitkopji varētu iegādāties Romanovas šķirnes teķi, lai krustojumi ar romanovietēm un Dorperas šķirnes aitām vienmēr būtu vienādā kvalitātē, ļaujot iegūt arī vienādas kvalitātes gaļu.”

SIA "Lestene"

Specializācija: graudu un rapšu audzēšana un piena lopkopība.

Izmēģinājuma tēma: „Atražošanas rādītājus ietekmējošie faktori un embrionālās mirstības cēloņi”.

Atrodas: Tukuma novada Lestenes pagastā.

Lopu skaits: 800 liellopu, tai skaitā 420 slaucamas govīs. Vidējais izslaukums no govīs – 8900 kg 2015. gadā.

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme: 1872 ha.

Sējumu struktūra: 800 ha – graudaugi, 300 ha – rapši, 100 ha – kukurūza, pārējais – lopbarība.

Uzņēmuma valdes priekšsēdētājs, agronoms **Egils Senkāns:** „Līdzdalība Zālēdāju projektā ir izglītošanās pašiem un kopā ar citiem, zināšanu papildināšana fermu dienu semināros.”

Sagatavoja Ilze Rūtenberga-Bērziņa un Dace Millere

Foto: Dainis Arbidāns

Egils Senkāns

DĀRZKOPĪBA**KĀ AUGIEM SADZĪVOT AR KARSTUMU**

Lai gan šogad jau esam paspējuši pieredzēt vasarīgu svelmi, tomēr visbiežāk tieši vasaras vidus mēnesis jūlijs mums nes karstumu.

Karstums nelabvēlīgi ietekmē ne tikai cilvēkus, bet arī augus. Ja citās klimatiskajās zonās vairāk uz dienviidiem augiem tā parasti ir ikdiena, tad mūsu klimatiskajā zonā gan parasti gluži tā nav, jo vairāk tāpēc, ka viena liela daļa pie mums augošo dārzu, augļu un ogu diezgan slikti sadzīvo ar karstumu, kam parasti visbiežāk līdzi nāk arī sausums.

Karstuma ietekme uz augiem siltumnīcā

Gaisa temperatūrai paaugstinoties virs +25 °C, sākas traucējumi augu augšanā un attīstībā. Samazinās ražošanas dinamika, var sākties traucējumi ziedu apputeksnēšanās procesos, piemēram, tomātiem. Augi ir spiesti pastiprināti tērēt enerģiju dzīvības procesu nodrošināšanai, jo intensīvāka kļūst elpošana. Lai to nodrošinātu, ir vajadzīgs papildu ūdens, jo ātrāk augi var nokļūt situācijā, kad, šūnām zaudējot turgoru (stingrību), sākas vīšanas procesi.

Kā mazināt karstuma ietekmi segtās platībās?

Lai arī segtās platībās mēs visvairāk varam regulēt augšanas apstākļus, tieši tur karstums var augus ietekmēt visvairāk un visilgāk. Visbiežāk tas ir tieši saistīts ar nepilnībām siltumnīcu konstrukcijās un audzēšanas tehnoloģijās, dažkārt arī zināšanu trūkums.

Siltumnīcu konstrukciju nepilnības

Faktors, kas visbiežāk rada problēmas tomātu un gurķu audzēšanā, ir siltumnīcu konstrukciju nepilnības.

Konstrukciju augstums. Tā ir viena no visizplatītākajām konstrukтивajām nepilnībām. Ne velti jaunās, modernās siltumnīcās augstums korē sasniedz 6, 8 un pat 10 metrus. Protams, ja runājam par Latvijas dārzkopju pašdarinātajām siltumnīcām, tad sasniegt 3 vai 4 m augstumu korē jau būtu labi. Kas tad ir tas, kas tik ļoti var ietekmēt augus? Augi visbiežāk pārkarst tieši mazajās un zemajās siltumnīcās. Tomātiem un gurķiem

vārda tiešā nozīmē trūkst gaisa, un parasti mazās siltumnīcās gaiss uzkarst pat vairāk nekā +30 °C un pat vēl virs +40 °C vai +50 °C. Paši augi aizņem lielāko daļu no siltumnīcas augstuma, un būtībā gaisa apmaiņai vairs telpas pāri nepaliek. Gaisa apmaiņai, lai augi nepārkarstu, ir nepieciešams kā minimums metrs virs augu galotnēm, lai varētu nodrošināt augu nepārkaršanu.

Konstrukciju segumi. Lai arī stikls ir vēl salīdzinoši izplatīts materiāls amatieru siltumnīcu būvēs, tā izmantošana samazinās ar katru gadu. Stikls nodrošina labu gaismas caurlaidību, tomēr gaisma, tiešā veidā tiekot cauri stiklam, var augus ievērojamā mērā sakarsēt un, ja nekas netiek darīts, audzētie augi var apdegt.

Polietilēna plēve tādā ziņā ir daudz pateicīgāks materiāls un atšķirībā no stikla tādus apdegšanas riskus nerada. Tās plēves, kas satur gaismas apstākļus uzlabojošas piedevas, kas pārsvarā darbojas, klievēdējot saules gaismu siltumnīcas iekšienē, nodrošina pietiekoši labus apstākļus, lai gaisa temperatūra neradītu ekstrēmas situācijas.

Kā pēdējais ir jāmin šūnu polikarbonāts, kas salīdzinoši strauji paplašina savu nišu tieši amatieru siltumnīcu grupā. Lai arī cena ir augsta, tomēr lietošanas ērtības un iespēja nodrošināt labus gaismas apstākļus siltumnīcā nodrošina tā popularitāti. Tādā siltumnīcā ir gaišs un netiek radīti riski augu apdegšanai.

► 11. lpp.

◀ 10. lpp.

Siltumnīcu vēdināšana. Vēdināšanas sistēma ir viens no svarīgākajiem konstrukciju elementiem, kas atstāj ļoti būtisku ietekmi uz optimālās gaisa temperatūras nodrošināšanu. Viena no lielākajām problēmām ir vēdināšanas sistēmu konstruktīvās nepilnības. Galvenie iemesli, kas neveicina labu siltumnīcu vēdināšanu, ir nepietiekoša vēdināmā platība un nepareizs vēdināšanas konstrukciju izvietojums. Tā rezultātā vēdināšanas sistēmas izmantošana nedod vēlamo rezultātu un rada riskus mikroklimatam. Tas nozīmē, ka kļūdas tiek pieļautas jau siltumnīcas būvniecības brīdī. Jāatzīst, ka diemžēl labā nozīmē neizceļas arī nopērkamās gatavās konstrukcijas. Visbiežāk vēdināšanas logi un lūkas tiek izveidoti par mazu, kas rada divus ļoti nelabvēlīgus procesus. Gaisa apmaiņa ir par mazu, un augi vienalga pārkarst. Otrs process ir caurvēja efekts, ko rada atšķirīgs vēdināšanas laukums vienā un otrā siltumnīcas galā, piemēram, tās ir durvis vienā galā un vēdlūka – otrā. Rezultātā veidojas gaisa kustības paātrinājums, kas rada reālu gaisa masas paātrināšanos, radot “caurvēja” efektu. Kā tas izpaužas, ļoti labi var redzēt siltumnīcās, piemēram, gurķu rindā, kur lielākie augi ir tieši siltumnīcas vidusdaļā, bet uz galiem tie kļūst mazāki, kas ir tiešs rezultāts šādai vēdināšanas sistēmai. Ja runājam par vēdināšanas logu un durvju novietojumu, tad jāatceras, ka improvizācija te neder, jo tas rada gan nevienmērīgu mikroklimatu siltumnīcas iekšienē, gan kā ķēdes reakcija var sekot dažādu slimību un kaitēkļu izplatība.

Kā siltumnīcās izvairīties no augu pārkaršanas

Viss sākas jau ar siltumnīcas konstrukcijas izvēles brīdi. Jāatceras ir pavisam vienkāršs princips, – lai siltumnīcu varētu kvalitatīvi vēdināt, tad vēdināšanas virsmai ir jābūt vismaz 30% no siltumnīcas lietderīgā laukuma. Tātad, ja, piemēram, būvē 100 m² siltumnīcu, tad 30 m² būtu jāparedz vēdināšanai. Par laukumu esam tikusi skaidrībā, bet kā ar pareizu vēdināšanas virsmu izvietojumu? Mazās siltumnīcās to var nodrošināt, iekārtojot vienādas vēdināšanas durvis abos siltumnīcas galos. Vēl labāk, ja tajās papildus izveido vēdlūkas, bet abos galos – vienādas. Tās varēs izmantot vēsākos klimatiskos apstākļos. Bieži

ir vērojamas konstrukcijas, kur vienā galā gan durvis ir, bet otrā galā – tikai vien lūka, rezultātā rodas reāls caurvējš, no kā cietīs tomāti vai gurķi. Pārliecināties par to var pavisam vienkāršā veidā. Ja mēs ejam starp ēkām, kuras uzbūvētas salīdzinoši tuvu, vienmēr jutīsim vēja plūsmu, pat salīdzinoši bezvēja apstākļos. Tieši tāds efekts veidojas arī pie mazākās lūkas siltumnīcā. Ja vēdvirsmas veidojam lielākās siltumnīcās, tad – ja jumtā, tad visā tā garumā, vislabāk jumta slīpņu abās pusēs vai minimāli vismaz vienā pusē. Siltumnīcu konstrukcijām – tuneļiem, vēdināšanu ir ērti ierīkot divos veidos – visā garumā siltumnīcas sānos, parasti no apakšas. Ideāli, ja tas ir iespējams abās siltumnīcas pusēs, kas padara vēdināšanas procesu arī salīdzinoši viegli mehanizējamu. Otra veida vēdināšana ir iespējama, izbūvējot veramas vai labāk – bīdāmas durvis. Katrā ziņā, ja izbūvē abas vēdināšanas sistēmas, tad vienlaicīgi lietot vajadzētu tikai vienu, atkal – lai izvairītos no “caurvēja” efekta. Ja vēdinām, tad tikai caur sāniem vai gala durvīm, bet nekādā gadījumā, izmantojot vienus sānus un durvis.

Bez vēdināšanas, lai augi nepārkarstu, izmantojama siltumnīcas ēnošana. Tas nozīmē, ka tiek izmantoti dažādi šķidrumi (kaļķa vai krīta piens, īpašas krāsas) vai ēnošanas tīkli. Ja runājam par kaļķa vai krīta pienu, tad tos ir viegli pagatavot, tikai, ja netiek pievienotas līmvielas,

pēc katra lietots nāksies darbu atkārtot. Vislabāk šķīdumus ir uzsmidzināt uz siltumnīcas jumta virsmas un sāniem. Visvairāk to nepieciešams izdarīt siltumnīcas saules pusē, sākot no austrumiem līdz rietumu virzienam. Ja izmanto īpašās ēnošanas krāsas, tad no to uzklāšanas biežuma būs atkarīgs to kalpošanas laiks. Lēts variants ir uzklāt uz siltumnīcas agrotīklu, tikai tad papildus ir jāpadomā par tā nostiprināšanu. Modernām siltumnīcām tie ir ēnošanas tīkli, kas ne tikai noēno, bet daļu saules gaismas atstaro, tā panākot būtisku gaisa temperatūras samazināšanos. Izmantot tos var arī mazākās siltumnīcās, tikai pie nosacījuma, ka jumta daļa un sāni ļauj uzstādīt konstrukcijas, pa kurām virzīt ēnošanas tīklu, ko var darīt ar rokām vai mehanizēti.

Visbeidzot augu pārkaršanu siltumnīcās var samazināt, izmantojot smidzināšanas sprauslu sistēmu, kuras izvieto virs augu rindām, smalkie pilieni, saskaroties ar gurķu lapām, paņem arī siltumu, jo ūdenim piemīt tā lieliskā īpašība saistīt lielu siltuma daudzumu. Nosacījums ir vienīgi, lai siltumnīcas konstrukciju ļautu uzstādīt šīs iekārtas un lai, galvenais, būtu pietiekošs konstrukciju augstums. Ja nav tādas iespējas, bet ir ārējās laistīšanas sistēmas, tad var siltumnīcu konstrukcijas dzesēt, laistot no ārpusē. ■

Māris Narvils, LLKC Augkopības nodaļas vecākais speciālists dārzkopībā

Foto: Māris Narvils

MEŽSAIMNIECĪBA

LAUKSAIMNIEKIEM VAR NODERĒT ARĪ ES ATBALSTS MEŽIEM

Zemes un meža īpašnieki Eiropas Savienības atbalstu var saņemt Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam atbalsta pasākumā „Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā”. Atbalstu meža jomā var saņemt trīs apakšpasākumos.

Apakšpasākumā “Meža ieaudzēšana” īpašnieks atbalstu var saņemt par meža ieaudzēšanu, papildināšanu un kopšanu, ieaudzējot mežu gan vietās, kur mežs nav izveidojies, gan vietās, kur dabiska mežaudze jau sākusi veidoties, bet kociņu skaits nav pietiekams.

Meža ieaudzēšanai ir vairāki nosacījumi. Tiek atbalstīta mežaudžu ieaudzēšana neizmantotās lauksaimniecības zemēs, kuru auglība nav augstāka par 25 ballēm, un platībās, kas Valsts zemes reģistrā uzrādītas kā krūmāji. Ja plāno apmežot auglīgākus zemes gabalus, to kopplatība nedrīkst pārsniegt 2 ha. Maksimālā kopējā platība, kādu ar ES atbalstu var apmežot visā pārskata periodā, ir 10 ha. Gan mežu ieaudzējot, gan papildinot jau esošu audzi, tiek atbalstīta arī trīsreizēja platību kopšana.

Lai meža īpašnieki varētu pretendēt uz atbalstu apakšpasākumā “Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana”, vispirms nepieciešams Valsts meža dienesta (VMD) atzinums par to, ka platība tiešām tikusi iznīcināta vējgāzē, snieglauzē, sniegliecē vai meža ugunsgrēkā. Atbalstīta tiek iznīcinātas mežaudzes atjaunošana (jebkuras meža tipam atbilstošas koku sugas stādīšana) un kopšana.

Pasākums “Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai” ietver trīs galvenās aktivitātes:

- jaunaudžu retināšanu un jaunaudžu retināšanu ar atzarošanu,
- neproduktīvu mežaudžu nomaiņu saskaņā ar normatīvajiem aktiem par koku ciršanu mežā,
- valdošās koku sugas nomaiņu baltalkšņa vai blīgzņas sugu mežaudzēs no 30 gada vecuma.

Retināt varēs līdz 10 gadu vecas baltalkšņu vai līdz 20 gadu vecas pārējo koku sugu mežaudzes, kā arī vecākas jaunaudzes, ja koku augstums nepār-

Foto: MKPC arhīvs

ES atbalstu var saņemt arī par jaunaudžu kopšanu

sniedz 10 m. Atbalstu var saņemt, ja valdošās sugas konkurējošo koku skaits tiks samazināts vismaz par 500 kokiem uz hektāra vai augšanas telpa tiks atbrīvota no bieža vai vidēji bieža krūmu aizzēluma. Par jaunaudžu retināšanu atbalstu atbilstoši pasākumu plānam vienā mežaudzē piecu gadu periodā var saņemt divas reizes, bet par jaunaudžu retināšanu ar atzarošanu – vienu reizi.

Līdz ar retināšanu tiek atbalstīta arī priežu, egļu, bērzu un ozolu atzarošana, ja to vidējais augstums ir vismaz 6 m un tie aug atbilstošos meža tipos. Lai saņemtu atbalstu, jābūt atzarotiem vismaz 500 kociņiem augstumā, kas nav mazāks par 1/3 kociņa augstuma.

Tāpat kā iepriekšējā pārskata periodā, ar ES atbalstu var veikt neproduktīvu mežaudžu nomaiņu, kuras VMD saskaņā ar “Meža atjaunošanas, meža ieaudzēšanas un plantāciju meža noteikumiem” par tādām būs atzinis. No jauna meža vērtības uzlabošanā tiek atbalstīta ļoti laba aktivitāte – pieaugušo baltalkšņu (Ba) un blīgzņu (Bl) audžu nomaiņa. Te gan ir nosacījums, ka Ba audzei jābūt vismaz 30 gadu vecai.

Jāņem vērā, ka pirms projekta pieņemšanas sagatavošanas katram meža īpašumam jāstāda “Meža apsaimniekošanas atbalsta plāns”, kuru apstiprina VMD.

Šajā pārskata periodā notikušas izmaiņas projektu izvērtēšanā. Arī iepriekš projektu vērtēšanā piešķīra punktus, kas tika ņemti vērā, projektus rindojot, taču tas bija aktuāli tikai tajos

gadījumos, ja visiem pretendentiem finansējuma nepietika. Tagad ir izstrādāti projektu atlases kritēriji, pēc kuriem tos vērtēs. Lai pretendētu uz atbalstu, būs jāsavāc minimālais punktu skaits. Tas neattiecas vienīgi uz dabas postījumu atjaunošanas aktivitāti.

ES atbalsta saņemšanas kārtību nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 455 „Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu pasākuma „Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā” īstenošanai”.

Lauku atbalsta dienests (LAD) izsludina pieteikšanos šajos noteikumos ietvertajām aktivitātēm. No 27. jūnija līdz 27. jūlijam ir atvērta projektu iesniegšanas otrā kārtā ar kopīgo publisko finansējumu 9,5 miljoni eiro. Informācija un nepieciešamā projekta dokumentācija: www.lad.gov.lv.

Plašāka informācija par ES atbalstu mežiem pieejama Meža konsultāciju pakalpojumu centra mājaslapas www.mkpc.llkc.lv sadaļā *ES un valsts atbalsts mežsaimniecībai*, kā arī informatīvā izdevuma „Čiekurs” vasaras izdevumā.

Visos ar projektu plānošanu saistītajos jautājumos var vērsties pie jebkura MKPC darbinieka, kas var palīdzēt praktiski apsekt platību dabā un izvērtēt tās atbilstību ES atbalstam, sagatavot projekta dokumentāciju un palīdzēt iesniegt projektu LAD elektroniskās pieteikšanās sistēmā.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

BRISELES GAITEŅOS

PIRMĀS POZITĪVĀS PAZĪMES PIENA TIRGUM

Jūnijā pasaules biržās sākušās pieaugt sviesta, sūkalu pulvera un citu industriālo piena produktu cenas, ziņo Eiropas Komisijas (EK) Lauksaimniecības ģenerāldirektorāts. EK gan norāda, ka šīs cenu izmaiņas ir pozitīva zīme, taču vēl pārāgri spriest, vai sākusies piena tirgus atveseļošāns.

EK skaidro, ka, ja arī cenu kāpums turpināsies, paies vairāki mēneši, kamēr pozitīvās tendences sāks ietekmēt piena iepirkuma cenas zemniekiem.

Jaunākie EK dati par piena eksportu šī gada četrus mēnešos rāda, ka tas pieaudzis par 9%. Eksporta rādītājus ietekmējis pamatā sviesta eksporta pieaugums par 49% un siera – par

14%. Galvenie noieta tirgi šiem produktiem ir Saūda Arābija, Ēģipte un Japāna. Vienlaikus par 8% krities vājpiena pulvera eksports, tā cena pasaulē tirgos ir zemāka nekā ES noteiktā intervences cena. EK gan min, ka eksporta kāpums joprojām nerisina piena pārprodukcijas raisītās problēmas, konkrēti – iepirkuma cenu, kas jau nokritusi līdz 27 centiem/kg ES vidēji. Turpat šī gada pirmajos četrus mēnešos turpinājies piena ražošanas pieaugums, – salīdzinājumā ar pērnā gada attiecīgo periodu tas bijis par 5,6% lielāks. Piena ražošanas pieaugumā līderes ir Nīderlande (+668 000 t pret 2015. gadu), Vācija (+608 000 t), Itālija (+276 000 t), Polija (+275 000 t) un Īrija (+233 000 t). ■

ITĀLIJA STINGRĀK MARKĒS PIENA PRODUKTUS

Itālijas Lauksaimniecības ministrija sagatavojusi noteikumus, kas paredz ieviest obligāto piena izcelsmes marķēšanu Itālijā. Dokumenta projekts nosūtīts saskaņošanai uz Briseli, lai saņemtu atļauju ieviešanai.

Noteikumi paredz skaidri norādīt piena izejvielas izcelsmes vietu vairākiem piena produktiem (sviestam, jogurtam, mocarellai, citiem sieriem utt.). Pēc Lauksaimniecības ministra Mauricio Martina vārdiem, šis būs vēsturisks solis, kas palīdzēs visai Itālijas piensaimniecībai: “Piena nozare ir vairāk nekā 20 miljardu eiro vērtā, un mēs vēlamies ieviest vairāk instrumentu, lai tā būtu konkurētspējīgāka. Piena izcelsmes reģiona norādīšana ir svarīgs instruments, kā uzlabot vairāk nekā 34 tūkstošu lauksaimnieku situāciju, kuri ir lauku reģionu pukstošā

sirds. Mēs esam apņēmušies aizsargāt savu lauksaimnieku ienākumus un veicināt piegādes ķēžu tālāku nostiprināšanu. Mēs esam gatavi Briselei pierādīt, ka šis solis ir nozīmīgs visai Eiropai.”

Itālijas Lauksaimniecības ministrijas veiktajā aptaujā piedalījās 26 tūkstoši iedzīvotāju, no kuriem 67% atzina, ka ir gatavi maksāt 5–20% vairāk par vietējo lauksaimnieku produkciju, ja uz iepakojuma ir skaidras norādes, ka izejvielu izcelsmes valsts ir Itālija. Savukārt 9 no 10 itāļiem prasa norādīt produktu izsekojamību, jo viņiem ir svarīgi zināt izejvielu izcelsmes valsti.

Itālijas Lauksaimniecības ministrija paredz piena un tā produktu marķējuma obligāti norādīt: valsti, kurā piens izslaukts; valsti, kurā piens vai piena produkts iepakots; valsti, kurā piens vai piena produkts ir pārstrādāts. ■

IZMANTOTI 60% NO ES PALĪDZĪBAS NAUDAS

No 420 miljoniem eiro, ko pērn EK piešķīra lauksaimniecības nozarei, lai kompensētu tirgus un Krievijas embargo radītos zaudējumus piena un gaļas nozarēs, līdz šī gada maijam izmantoti 60%, liecina EK Lauksaimniecības ģenerāldirektorāta informācija.

No 28 ES dalībvalstīm EK piešķirto palīdzības finansējumu izmantojušas 20 – kopumā 251 miljonu eiro. Lielākā daļa jeb 222 miljoni eiro no šīs naudas nonāca piena nozarē, cūkgaļas ražotājiem izmaksāti 24 miljoni, bet liellopu gaļas ražotājiem – 4,6 miljoni eiro. EK uzskata, ka finansiālais atbalsts lauksaimniekiem ir devis labumu, nodrošinot pietiekamu naudas plūsmu kontos.

Jāpiebilst, ka atsevišķa palīdzība Krievijas embargo seku mazināšanai tika sniegta arī augļu un dārzeņu ražotājiem. Kopš embargo ieviešanas ražotāju pieprasītās summas kompensācijām sasniegušas 291 miljonu eiro, un tās prasītas par 1,16 miljoniem tonnu augļu un dārzeņu. EK uzskata, ka tikai 42% no dalībvalstīm piešķirtā atbalsta izmantots efektīvi. Itālija, Portugāle un Rumānija jau izmantjusi 100% no piešķirtās summas, bet Polija – tikai 33%. ■

UZLABOJUMI CŪKGAĻAS TIRGŪ

Lai gan ES cūkgaļas tirgū vēl gada sākumā cenu līmenis tika novērtēts kā ļoti zems, maijā un jūnijā, pateicoties eksporta kāpumam, cūkgaļas cenas ievērojami pieaugušas, liecina EK Lauksaimniecības ģenerāldirektorāta informācija.

Jūnijā cūku liemeņu cena bija virs 150 eiro par 100 kg liemeņa, kas ir par 10% vairāk kā aprīlī un par 2% vairāk kā pagājušā gadā jūnijā. EK norāda, ka cūkgaļas tirgus ir ceļā uz atkopšanos. Vienlaikus EK norāda, ka kaušanas apjomi šī gada pirmajā ceturksnī pieauga nebūtiski – tikai par 0,3%, un

nav paredzams, ka šogad tie ievērojami vārētu augt. Tirgus atkopšanos EK saista ar eksporta pieaugumu par 35% šogad, lielākais noņēmējs ir Ķīna, uz kuriem cūkgaļas izvešanas apjomi šogad divkārtšojies. ■

Informāciju sagatavoja **Iveta Tomsone**,
LLKC Apgāda vadītāja

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZNĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2016. GADA AUGUSTĀ

Termins, kura laikā var iesniegt pieteikumu,
iesniegumu vai atskaiti
iesniegumu un atskaitu apkopšanas datums
vai iesniegšanas beigu datums.

		Termins	Jūlijs							Augusts							Septembris																
			1	5	10	11	14	15	16	19	20	24	25	27	30	31	1	4	5	9	10	14	15	20	21	22	24	30	31	1	15	20	
Pārejas posma valsts atbalsts (PPVA)		PPVA par zīdītājgovīm																															
		PPVA par aitām																															
Valsts atbalsts		Atbalsts ciltsdarba pasākumiem netradicionālajās nozarēs																															
		Atbalsts lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšanai																															
Lauku attīstības programmas pasākumi		Pamatpalīdzījumi un ciematu atjaunošana lauku apvidos																															
		Atbalsts ieguldījumiem ar lauksaimniecību nesaistītu darbību radīšanā un attīstīšanā																															
		Atbalsts jauniešiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai																															
		Meža ieaudzēšana																															
		Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana																															
		Ieguldījumi meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai																															
		Riska pārvaldība																															
		Kompensācijas zvejniekiem																															
		Tirdzniecības pasākumi																															
		Zvejas flotes modernizācija																															
Grāmatvedība un nodokļi		Produktīvi ieguldījumi akvakultūrā																															
		Inovācija																															
		PVN mēneša (ceturkšņa) deklarācija un maksāšanas termiņš																															
		Mikrouzņēmumu nodokļa pārskats																															
		Atskaites iesniegšanas termiņš un nodokļa maksāšanas termiņš - PASNODARBINĀTĀJIEM																															
		Dabas resursu nodokļa pārskats																															
		Nodoklis																															
		Nekustamā īpašuma nodoklis																															
		Darījumu kvītis																															
		Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																															
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																																

JAUNAS NOZARES

LATVIJAS GARŠA RODAS SNĒPELĒ

Pēdējā laikā palielinājusies interese par netradicionālām nozarēm lauksaimniecībā. Viena no jaunām nozarēm ir Āfrikas strausu audzēšana. Latvijā tikai 2003. gadā sāka strausu audzēšanu ar mērķi iegūt gaļu, ādas un cāļus ganāmpulka pavairošanai. Tas notiek arī strausu audzētavā “Nornieki”, kas atrodas Kuldīgas novada Snēpeles pagastā.

Lielākā strausu audzētava Latvijā

Saimniecība “Nornieki” dibināta 2011. gadā un no parastas piemājas saimniecības izaugusi par lielāko strausu audzētavu Latvijā. Saimniecības pamatnodarbošanās ir Āfrikas strausu audzēšana un pārstrāde ar zīmolu “Baudi”. Fermā saimnieko Pēteris Gobzemis un Anda Šimane. Viņi strādā arī algotu darbu, tādēļ ikdienas darbus paveic kopēja Inga. Liela palīdzība fermā ir saimnieku meita Guste, kura šogad uzsāks skolas gaitas. Viņa zinās pastāstīt visu par Āfrikas būru šķirnes kazām, kas ir vēl viens nākotnes biznesa virziens fermā. Saimniecības apsaimniekotā platība ir par mazu, lai pelnītu ar tradicionālo lauksaimniecību, tādēļ radās doma par netradicionālu nozari ar augstu pievienoto vērtību.

Radinieki bija pamēģinājuši audzēt strausus. Ģimenei šī ideja šķita interesanta un pievilcīga, un 2011. gadā tā nopirka sešas strausu ģimenes. Putni dzīvo ģimenēs – katram kungam divas vai trīs dāmas. Putnu mītne un pastaigu aploki uzcelti, piesaistot Eiropas fondu līdzekļus. Katrai ģimenei savs aploks. Atsevišķi iekārtotas inkubācijas telpas un telpas tikko dzimušiem cāļiem. Kamēr putni vēl mazi, tiem nepieciešama īpaša aprūpe un siltums. Pieaugušiem putniem sals nekaitē, nepieciešama tikai sausa kūts. Tie labi panes Latvijas klimatu. Saimniekus pamatoti var uzskatīt par nozares celmlaužiem. Putnu skaits pieaudzis līdz 123 pieaugušiem putniem. Plašās un pamatīgās zināšanas iegūtas, pašiem mācoties, braucot pēc pieredzes pie citiem saimniekiem un jaunās atziņas pārbaudot savā saimniecībā. Viss notiekošais tiek dokumentēts, uzskaitīta katra izdētā ola un tās tālākais izlietojums. Šogad viena mātīte gadā vidēji izdēj 43 olas.

Saimnieks Pēteris Gobzemis ar Andu Šimani un meitu Gusti

Šo rādītāju vajadzētu uzlabot. Izkopjot šķirnes ganāmpulku, mērķis ir no katras mātītes iegūt 80 olas.

Lielākā daļa barības tiek iepirkta no apkārt esošām saimniecībām, sajaucot to pēc pašu izstrādātās receptes, pievienojot piedevas un mikroelementus. Strausus audzē kaušanai. Mēnesī realizē piecus, sešus putnus.

Arī tūrisma pakalpojumi

Ievērojamu daļu no saimniecības ieņēmumiem veido tūrisma pakalpojumi. “Nornieki” piedāvā gida pavadībā apmeklēt strausu fermu un baudīt Kurzemes dabas vienreizību. Apmeklējuma laikā iespējams nobaudīt ēdienus, kas gatavoti no strausu gaļas un desertu no strausu olām. Visdrošākā iespēja nogaršot strausu gaļu ir tieši saimniecībā. Bērniem un jauniešiem piedāvā darbu radošajās darbnīcās, katrs var izgatavot savu suvenīru. Saimniecību var apmeklēt gan lielās grupās, gan ar ģimeni vai individuāli. Saimniecības pārstāvja stāstījums ir tik aizraujošs, ka pāris stundas aizrit nemanot. Arī lielie putni pieraduši pie apmeklētājiem, izrāda interesi. Saimnieki ir savas nozares patrioti, labprāt dalās zināšanās par putnu audzēšanu un barošanu ar citiem interesentiem, pārdod vaislas putnus, ja kāds vēlas uzsākt vai paplašināt strausu audzēšanu. Produkciju un pakalpojumus aktīvi reklamē sociālajos tīklos.

Populāri kļūst izmantot strausu taukus kosmētikā. Saimniecība plāno, izmantojot Eiropas fondu atbalstu, ie-

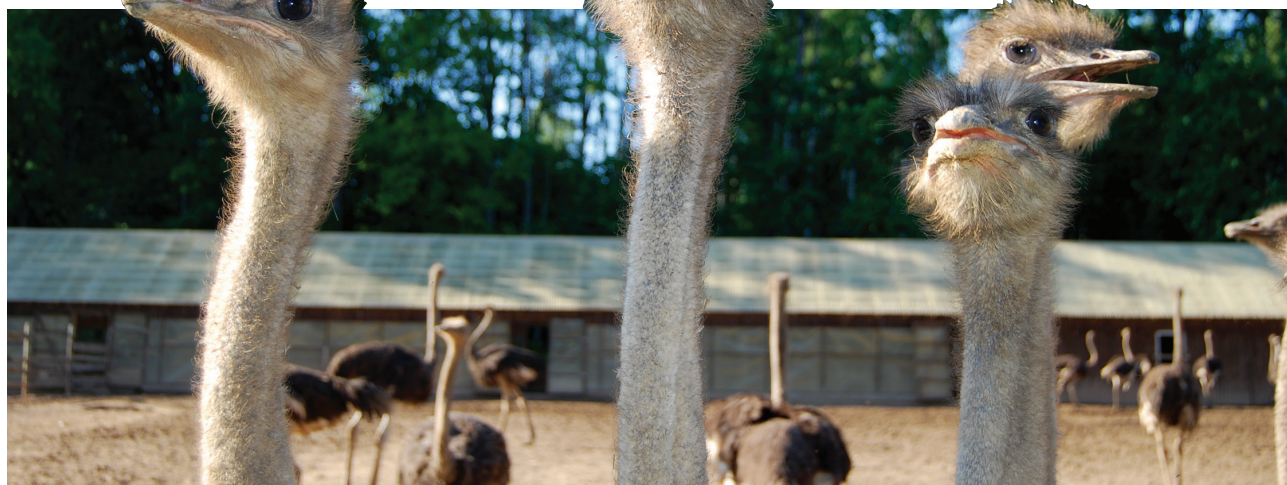
rikot nelielu ražotni krēmu un ziepju ražošanai. Lielu ieguldījumu jāparedz receptu izstrādei, gatavā produkta analīzēm un mārketingam.

Pārdošana ar zīmolu “Baudi”

Produkcijas pārstrādi un realizāciju organizē un vada paši saimnieki, kā arī sadarbojas ar SIA “Alias products”, kuras niša ir ekskluzīvo gaļas gardumu un citu veselīgu produktu ražošana un pārdošana ar zīmolu “Baudi”. “Alias products” ir receptūras izstrādātājs un procesa virzītājs, arī produkcijas realizētājs. Receptes vispirms tiek apspriestas draugu lokā, jo vislabāk pārdot var to, kas pašam garšo.

Putnus kauj atzītā kautuvē Cēsīs. Tā gan atrodas tālu no saimniecības, bet pašreiz tā ir vienīgā atzītā putnu kautuve. Desas gatavo cits atzīts gaļas pārstrādes uzņēmums. Visiem produkcijas veidiem – gan desām, gan konserviem nodrošināta augsta kvalitāte. Mazpazīstamu produktu pārdot iespējams, pareizi uzrunājot pircēju. Pirmais solis – organizēt degustāciju. SIA “Alias products” regulāri piedalās izstādēs “Rīga Food” un Berlīnes Zaļajā nedēļā, organizē degustācijas un izskaidro pircējiem produktu labās īpašības. Uzņēmuma produkciju ar zīmolu “Baudi” var atrast veikalos “Rimi klēts”, “Lāči”, ekoveikalos “Green life”, “Zaļā gov”, “Daba”, “Rāmkalni”, tirdzniecības centrā “Stockmann” un dažādos tirdziņos. Regulāri produkciju var iegādāties Kalnciema kvartāla tirdziņā Rīgā.

► 16. lpp.

◀ 15. lpp.

Lielākie sadarbības partneri ir Rīgas restorāni "International SV", "Melnā bite" u. c. Bet Kurzemes pusē veselīgo un gardo strausa gaļu var nobaudīt Kuldīgā restorānā "Bangert's" un Pūres "Terasē". Strausa gaļas garumus var nopirkt arī internetveikalā.

Saņemts augsts starptautisks novērtējums

Neskatoties uz to, ka uzņēmums darbojas neilgu laiku, jau gūti atzīstami panākumi. Auksti kūpinātā 100% strausu desa saņēmusi augstāko novērtējumu pirmajā Starptautiskajā gaļas un desu festivālā 2014. gadā. Un tas bija tikai sākums, jo godalga festivālā iegūta arī pēc gada. Gluži tāpat kā izstādē "Rīga Food", kur to augstu novērtēja patērētāji.

Latvijā cilvēki arvien vairāk seko veselīgam dzīvesveidam un izvēlas vietējos produktus ar īstu garšu. Labs atradums gaļas cienītājiem ir cīsiņi, kuru sastāvā ir 100% strausa gaļas. Šo produktu iecienījušas māmiņas, kurām rūp savu bērnu veselība, jo desiņām netiek pievienotas nekādas piedevas, tādēļ tos var lietot arī alerģiski bērniņi.

"Iespējams, ka nākotnē strausa gaļa vairs nešķitīs eksotika, – īstas garšas un veselīgu produktu baudītāji būs vairums Latvijas iedzīvotāju", par to ir pārliecināti "Nornieku" saimnieki.

Par strausiem un to produkciju

Āfrikas strauss ir lielākais un smagākais nelidojošais putns. Tas sver līdz 130 kg, tēviņi ir smagāki nekā mātītes

Foto: no saimniecības arhīva

No olas drīz izšķīlsies cālis

un pieauguši sasniedz pat 150 kg. Tiem ir lielākā putnu ola, kas sver 1,5–2 kg.

Strausam ir garas, spēcīgas kājas, skrienot tas var sasniegt ātrumu līdz 70 km stundā un pārvarēt 1,5 m augstus šķēršļus. Strausa spērienu bieži salīdzina ar zirga spērienu, tas var savainot un pat nogalināt gan ienaidsnieku, gan koķēju. Briesmu gadījumā putni kļūst agresīvi. Putni labi panes Latvijas ziemas, lielāka uzmanība jāvelta mazuļiem, kas tikko izšķīlušies. Strauss ir neprognozējams, bet skaists putns. Strausu audzēšana līdz šim nav bijusi populāra nozare. Tās uzsākšanai nepieciešamas lielas investīcijas vaislas materiāla iegādei un aploku celtniecībai.

Strausos audzē gaļas un olu ieguvei, izmantojama ir āda un spalvas, arī olu čaumalas. Var sacīt, ka produkcija ir viss putns. Gaļa ir diētisks produkts. Tā satur daudz dzelzs un magnija un ir visliesākā gaļa ar lielu olbaltumu saturu. Strausa gaļa ir laba alternatīva citiem gaļas veidiem. Pazīstami šefpavāri to dēvē par nākotnes gaļu.

No olas apmēram 1 kg sastāda dzeltenums. Olas izmanto gan omletes pagatavošanai, gan konditorejas izstrādājumiem. Čaumalas ir ļoti biezas un cietas, lai olu pārsistu, jāizmanto palīglīdzekļi. Olu čaumalas izmanto dažādu dekoru un suvenīru izgatavošanai.

Āda pēc kvalitatīvām īpašībām ir pielīdzināma ziloņa vai čūskas ādai. Tā ir gluda, izturīga, ar īpašu zīmējumu, kas padara izstrādājumus oriģinālus. Ādu izmanto apavu, apģērbu un suvenīru izgatavošanā.

Spalvas senatnē bija galvenais produkts, kura dēļ sāka audzēt strausus fermās. Spalvas bija modes prece dāmu cepurēm un vādekļiem. Vērtīgākās skaitās spalvas ar baltu kontūru. Lielākās un vērtīgākās spalvas atrodas tēviņa spārna pirmajā rindā. To garums var sasniegt 70 cm garumu un 30 cm platumu. Mainoties apģērba un aksesuāru modei, pieprasījums pēc strausa spalvām samazinājies. **■**

Inese Blūma, LLKC Kuldīgas novada lauku attīstības konsultante

Lauku Lapa

Izdots SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" Apgādā

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018
Tālrunis: 63050220

Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
"Lauku Lapas" redaktore Dace Millere

Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespēsts SIA "Talsu tipogrāfija"

"Lauku Lapa" var abonēt Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163.